MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tas-27 ta' Mejju, 2004

Rikors Numru. 2418/1998/3

Rita Schembri nee` Calleja

vs

Mario Schembri

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 23 ta’ Novembru 1998 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu f’Malta fit-tmienja (8) ta’ Awissu tas-sena elf, disgha mija u tnejn u disghin (1992) u miz-zwieg taghhom kellhom tifel uniku, Brendon Mark li twieled fid-disgha (9) ta’ Awissu tas-sena elf, disgha mija u hamsa u disghin (1995) kif jirrizulta waqt it-trattazzjoni;

Illi l-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat *stante* li kien inkiseb b'qerq dwar xi kwalita` tal-konvenut li tista` mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

Illi ukoll, il-kunsens tal-kontendenti kien vizjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha;

Illi *inoltre* peress li l-konvenut kien vizzjat b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghalih li jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

Illi l-konvenut issimula l-kunsens tieghu ghal dan iz-zwieg bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi ghalhekk, iz-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fit-tmienja (8) ta' Awissu ta' l-elf, disgha mija u tnejn u disghin huwa null u bla ebda effett fil-ligi a tenur ta' l-**artikolu dsatax (19), sub-artikoli (c), (d) u (f) ta' l-Att dwar iz-zwieg tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta:-**

Illi ghalhekk l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg iccelebrat mill-kontendenti fit-8 ta' Awissu 1992, f'Malta, huwa null u bla effett legali u taghti dawk il-provvedimenti kollha l-ohra li jkunu opportuni f'dan ir-rigward inkluz ir-registrazzjoni tas-sentenza fir-Registru Pubbliku.

2. Tiddikjara u tordna li l-effetti ta' zwieg validu japplikaw a favur l-attrici u l-minuri iben il-kontendenti.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut ngunt minn issa stess ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 5 tal-process;

Rat il-verbali tas-seduti mizmuma minn din il-Qorti kif diversament presjeduta; u tat-28 ta' Gunju 1999 fejn giet nominata Dr. Audrey Demicoli bhala Perit Legali;

Rat ir-rikors tal-kovenut datat 21 ta' Jannar 2000 fejn talab differiment tal-kawza u sabiex jinghata l-opportunita` sabiex ikun jista` jiggustifika l-kontumacja tieghu;
Rat in-nota ta' l-attrici datata 21 ta' Frar 2000 fejn permezz taghha pprezentat l-affidavit taghha stess;

Rat il-verbal tas-seduta tad-29 ta' Mejju 2000; tad-29 ta' Novembru 2000 u tat-12 ta' Frar 2001, kollha quddiem din il-Qorti diversament presjeduta;

Rat ir-rikors ta' l-attur datat 21 ta' Jannar 2000 fejn talab li l-access tieghu ghal ibnu, jigi regolat;

Rat id-digriet tat-8 ta' Marzu 2001 fejn gie deciz illi l-konvenut ghandu jhallas kull xahar, lill-attrici ghan-nom tal-minuri, s-somma ta' hamsin lira Maltija (Lm50) fix-xahar;

Rat il-verbali tas-seduti tal-15 ta' Gunju 2001 fejn Dr. Lorraine Schembri Orland tat ruhha b'notifikata bir-rikors tal-konvenut datat 16 ta' Mejju 2001 (li jinsab a fol. 2 tal-process bin-numru 2418/98/M3) u z-zewg Difensuri taw ruhhom b'notifikati bir-rikors ta' Fr. Victor Zammit tat-23 ta' April 2001 (li jinsab a fol. 1 tal-process bin-numru 2418/98/M3); u tat-22 ta' Novembru 2001;

Rat l-avviz tat-13 ta' Frar 2002 fejn il-kawza giet differita quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta mill-Onor. Mhallef Raymond C. Pace;

Rat ir-rikors ta' Fr. Victor Zammit datat 23 ta' April 2001 fejn talab lill-Qorti sabiex tehilsu milli jixhed f'din il-kawza;

Rat ir-rikors tal-konvenut datat 16 ta' Mejju 2001 fejn talab li jiggustifika l-kontumacja tieghu;

Rat id-digriet ta' l-14 ta' Frar 2002 fejn il-Qorti cahdet it-talba ta' Fr. Victor Zammit;

Rat il-verbal tas-seduta tal-15 ta' Mejju 2002;

Rat ir-rikors ta' l-attrici datat 27 ta' Mejju 2002 fejn talbet lill-Qorti sabiex tordna l-hrug ta' mandat ta' akkompanjament kontra l-konvenut sabiex jattendi ghas-seduta msemmija fl-istess rikors;

Rat id-digriet tat-28 ta' Mejju 2002 fejn il-Qorti laqghet it-talba;

Rat il-verbal tas-seduta tad-29 ta' Ottubru 2002;

Rat is-seduti mizmuzma mill-Perit Legali;

Rat il-verbal tas-seduta tad-9 ta' April 2003 u tad-19 ta' Gunju 2003 fejn il-kawza giet differita ghad-decizjoni fuq ir-rikors rigwardanti l-gustifikazzjoni tal-kontumacja tal-konvenut; u tas-26 ta' Gunju 2003 fejn il-Perit Legali giet ordnata sabiex tirredigi r-rapport;

Rat id-decizjoni moghtija fis-26 ta' Gunju 2003 fejn il-Qorti cahdet it-talba tal-konvenut fir-rikors tal-21 ta' Jannar 2000 u 16 ta' Mejju 2001 *stante* li ma ressaq l-ebda prova fir-rigward;

Rat il-verbali tas-seduti tad-29 ta' Ottubru 2003 fejn dehret il-Perit Legali li nfurmat lill-Qorti li pprezentat ir-rapport u rritornat il-process *seduta stante;* tat-3 ta' Dicembru 2003 u tat-22 ta' Jannar 2004 fejn il-Perit Legali halfet ir-rapport;

Rat ir-rapport tal-Perit Legali a fol. 54 tal-process;

Rat il-verbal tas-seduta ta' l-24 ta' Marzu 2004 fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-27 ta' Mejju 2004.

Rat id-dokumenti esebiti;

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

Illi l-attrici qed issostni li z-zwieg taghha huwa null peress li (a) il-kunsens ta' l-attrici inkiseb b'qerq dwar kwalita` tal-konvenut li mix-xorta taghha fixklet serjament il-hajja mizzewga; (b) il-kunsens tal-konvenut ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha u b'anomalija psikologika serja illi ghamlitha mpossibbli ghall-konvenut illi jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg; (c) kunsens tal-konvenut inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga da parti tal-konvenut:

Illi dawn it-tlett premessi li fuqhom hija bbazata l-azzjoni attrici huma kkontemplati fl-**artikolu 19 (1) (c), (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` l-**Att dwar iz-Zwieg**.

Illi l-attrici l-ewwel tissottometti illi z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255** li jghid:-

19(1). "*B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi disposizzjoni ohra ta' dan l-Att, zwieg ikun null:*

(c) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".

Illli fil-gurisprudenza konstanti ta' dawn il-Qrati dejjem gie sostnut illi taht dan is-subartikolu:-

"*Iz-zwieg huwa null jekk wahda mill-partijiet taghti kunsens taghha ghax tkun giet imqarqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi hadd iehor dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra*" (**"Sh A mart A Fattah xebba Perry vs Dr A Mifsud u PL Mifsud Bonnici"** – P.A. 22 ta' Novembru 1982).

Illi element importanti ta' dan is-subartikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li jfixkel serjament il-hajja mizzewga, u huwa mmaterjali jekk tali qerq jorigina minn naha l-ohra

jew minn terzi persuni, ghaliex li huwa mportanti u determinanti huwa li l-qerq ikun sar sabiex jahbi xi kondizzjoni, fatt jew element serju fuq il-persuna jew il-hajja ta' wiehed mill-konjugi li jkun tali li jista' jaghti lok ghal disgwid serju ghal *consortium vitae* tant necessarju ghall-hajja mizzewga.

Illi fil-fatt ***George V. Lobo*** f'**"The New Marriage Law"** jghid li *"As t. J. Green puts it: "The basic issue is not so much the fraud but rather the presence of a factor significantly disturbing the 'consortuim vitae…..if one judges from a contractualist perspective, fraud is juridically significanty since the law seeks to protect one party from the machinations of the other distorting the agreement. However, from a personalist standpoint, the real issue is the disturbance of the 'consortuim vitae' and the source of the error is juridically irrelevant".*

Illi wkoll l-legislatur Malti llimita l-qerq fuq *"xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".* Din il-kawzali giet ikkonsidrata minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **"John Borg vs Paula sive Polly Borg"** (P.A. (VDG) 22 ta' Mejju 1995 - Cit. Nru. 591/94VDG) fejn gie osservat li:-

"kieku dak il-paragrafu 19(1)(c) gie formulat b'mod differenti, wiehed ikun jista' jghid li japplika ghaz-zwieg civili l-artikolu 981 tal-Kodici Civili li evidentement hu aktar wiesa fil-portata tieghu. Il-legislatur Malti, izda, ghazel li jillimita l-qerq, bhala kawza ta' nullita' ta' zwieg, ghall-qerq dwar dawk il-kwalitajiet, oggettivament gravi, li jincidu fuq l-essenza, il proprjetajiet u l-ghanijiet taz-zwieg."

The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality **must be** *objectively grave and establishes the partnership of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, properties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively*

*reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial". (***Viladrich P.J. Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot. -** Caparros, E. et al. ed)1993, Wilson and Lafleur , Montreal).

Illi l-Qrati taghna, nkluz fis-sentenza **"Carmelo Mifsud vs Anna Mifsud nee' Ignacakova"** (P.A. (RCP) 13 ta' Novembru 2002), dejjem sostnew li z-zwieg ikun null skond dan is-sub-artikolu jekk wahda mill-partijiet taghti l-kunsens taghha ghax tkun giet imqarrqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi haddiehor dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra (**"Fattah xebba Perry vs Dr.A. Mifsud et"** (P.A. 22 ta Novembru 1982). Skond il-gurisprudenza fuq citata, element importanti ta' dan is-subartikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li fixkel serjament il-hajja mizzewga. Issir riferenza wkoll ghas-sentenzi **"David Buhagiar vs Roseanne nee' Maile"** (P.A. 24 ta' April 1995) u **"Samuel Lea Pavia vs John Pavia"** (P.A. 20 ta' Mejju 1996) fejn inghad li sabiex ikun jezisti l-qerq ravvizat fl-istess subartikolu jrid ikun hemm li:-
(a) l-qerq perpetrat bil-hsieb li wiehed jikseb il-kunsens tal-parti;
(b) li l-qerq ikun incida fuq il-kunsens tal-parti;

(c) li l-qerq ikun jirrigwarda xi kwalita' tal-parti l-ohra;

(d) li din il-kwalita' tkun tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi minn naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:

19 (1) (f) "*jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg*".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret**

Spiteri" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"*Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens*".

Illi ta' l-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine*"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u "**Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi l-attrici ssostni wkoll li l-kunsens tal-partijiet kien null a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d)** li jghid:-

"(d) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg*".

Illi dwar dan is-subartikolu din il-Qorti kif presjeduta diga kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg**" (Cit Nru 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza “**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porsella Flores et noe**” (Cit Nru 2443/97/RCP – deciza 18 ta’ Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta’ ***Viladrich***:-

"*Thus, there is grave lack [of discretion of judgement] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring*" (***Viladrich, P.J.,*** **Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi dwar l-ahhar premessa ta’ l-attur bbazata fuq l-**artikolu 19 (1) (f),** dan jipprovdi li z-zwieg ikun null:-

19 (1) (f) “*jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg*”.

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit Nru 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta’ Marzu 2000) u a skans ta’ ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza “**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**” (Cit Nru 3130/96/NA – deciza fl-10 ta’ Novembru 1999) gie ritenut illi:

“*Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens*”.

(ii) **<u>APPREZZAMENT TAL-PROVI.</u>**

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-konvenut kellu tendenzi omosesswali, kif fuq kollox ukoll irrelatat dwarhom l-istess Perit Legali Dr. Audrey Demicoli,fir-rapport taghha datat 29 ta’ Ottubru 2003, li ghalih qed issir riferenza. Fil-fatt jirrizulta li l-istess konvenut ammetta dan meta xehed in subizzjoni u fil-fatt qal li *“jiena dejjem kont naf li kelli tendenzi omosesswali izda xorta wahda xtaqt nizzewweg”,* kif ukoll huwa nnifsu sostna li kien jaf li ma kienx adattat ghaz-zwieg. Fil-fatt huwa pubblikament ikkonferma dan fuq programm televisiv, fejn addirittura qal li kien jaf b’dawn it-tendenzi tieghu anke qabel l-istess zwieg. Dan ikkawza diversi problemi lill-attrici li ma kienet taf xejn dwar dawn it-tendenzi, tant li hija kienet sorpriza kif il-konvenut lanqas wara z-zwieg ma kienx ifittex relazzjonijiet intimi maghha.

Illi fid-dawl ta’ dan kollu jirrizulta li l-istess attrici ma’ kienitx taf fil-mument taz-zwieg b’dan l-orjentament tal-konvenut, li l-konvenut jammetti li qatt ma qal bih lill-attrici, u ghalhekk jirrizulta li l-kunsens tal-attrici kien vizzjat abbazi tal-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255,** u fil-fatt mill-provi jirrizulta li kieku l-attrici kienet taf b’dan l-orjentament tal-konvenut, certament li ma kenitx tizzewweg.

Illi mill-bqija din il-Qorti tirreferi ghar-relazzjoni tal-Perit Legali u tiffonferma u ghalhekk abbazi tal-premess it-talba attrici ghandha tigi milqugha, filwaqt li din il-Qorti tordna d-divjet ta’ pubblikazzjoni ta’ l-ismijiet tal-partijiet f’din il-kawza.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenut, **tilqa’ t-talba attrici** biss fis-sens hawn deciz, b’dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg iccelebrat mill-kontendenti fit-8 ta’ Awissu 1992, f’Malta, huwa null u bla effett legali u dan *stante* li l-kunsens ta’ l-attrici kien vizzjat abbazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255** u tordna li din id-dikjarazzjoni ta’ annullament taz-zwieg tigi debitament registrata fl-att taz-zwieg relattiv u fir-Registru Pubbliku.

2. Tilqa’ t-tieni talba u tiddikjara u tordna li l-effetti ta’ zwieg validu japplikaw a favur l-attrici u l-minuri iben il-kontendenti.

Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenut.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------